

ptizantes eos in nomine Patris &c. Fulgentius de Incarnat. & gratia Christi cap. 11. inquit, Matth. ultimo traditam esse formam sancti baptismatis *in nomine Patris &c.* Isidorus lib. 2. de divinis officiis cap. 24.: *Nequaque baptismi sacrificatur officio, nisi qui sub Trinitatis tingitur Sacramento, sicut Dominus ait: Baptizantes eos &c.* Damascenus lib. 4. fidei cap. 10.: *Qui in Sanctam Trinitatem minime baptizati sunt, hi denuo baptizentur necesse est.* Venerabilis Beda tom. 8. q. 14. de peccato originali: *Si quis baptizans dicat: Baptizo te in Christo Jesu, & non dicat in nomine Patris &c. sicut Dominus instituit, non est verus baptismus.* Quibus verbis priorem opinionem retractasse videtur. Mitto alia plura videnda fusis apud Auctores; quos inter consuli possunt Canus, Bellarminus, Suarez, Sylvius, Estius, Mabillonius, Calmetus, Harduin, Martene, Renodotius, Goarius, Arcudius, Natalis Alexander, Serry, Juenin, Tournely, Colletus, Perrimezzi, Berti, Charmes, & alii; præsertim doctissimus Ledruini, quamvis paulo acrius insectatus fuerit sodalem suum celeberrimum historicum Orsium, postea Cardinalem, quia contrariam opinionem probabilem esse valide propugnavit in dissertatione historica *de baptismo in nomine Iesu Christi*, Mediolani edita anno 1733. & in Vindiciis p̄fatae dissertationis, ab objectionibus Ledruini, editis Florentiae anno 1735.

PRÆLECTIO VII.

De Sacramento Confirmationis,

ad expositionem cap. 3. secundæ partis Catechismi Concilii Tridentini, à §. 1.
ad sextum.

Postquam ob Adæ peccatum lapsa est humana natura, felicitati successerunt ærumnæ, quieti labores, paci seditiones, & pugnæ: ideoque militia dicta est vita hominis super terram. Verum, licet id commune sit omnibus, nullusque inveniatur toto orbe terrarum importunis adversarii carens; illi tamen, qui per baptismum Christi Religionem profitentur, plures in se concitant inimicos, demones, homines, affectiones; quare clementissimus Dominus, volens suos milites esse fortes in prælio, & contra tot infensissimos animæ hostes viriliter dimicare; illos sua virtute munit ex alto, corroborante eis gratiam tribuens per confirmationis Sacramentum. De quo in præsenti agemus, ad expositionem cap. 3. secundæ partis Catechismi Concilii Tridentini à §. 1. ad 6. Invocato prius Sanctissima Trinitatis auxilio, Patris scilicet &c.

2 Dei, Sanctorumque opitulatione munitus, & obtenta dicendi venia, sex designatos Catechismi paragraphos exponendos aggrediar; sed ad clarius procedendum, erit hæc oratio tripartita. In prima enim parte textus littera breviter contrahetur; in secunda fusus elucidabitur; in tertia denique, si tempus nondum desierit, conclusio ex textu desumpta probabitur, & vindicabitur. Utinam fausto eventu!

3 Primam itaque partem exordiens, en litteræ tex-

tus initium §. 1.: *Si in Confirmationis Sacramento &c.* Ecce vero finem §. 6. de materia dicendum est. In praesenti capite incipit Catechismus de confirmatione tractare; sicque §. 1. proponit, more solito, necessitatē explicandi hoc Sacramentum, advertens Parochorum diligentiam ad hoc esse adhibendam, hac præsertim tempestate, quoniam illud à multis prætermittitur, & paucissimi sunt qui ejus fructum percipient; ideoque vel in die Pentecostes, vel alijs diebus, quibus commode fieri possit, docendi sunt fideles hujus Sacramenti natura, vi, dignitate; ut intelligent, nedum non negligendum esse, sed insuper esse summa pietate, & Religione suscipiendum. §. 2. confirmationis nomen exponit. §. 3. & 4. multis auctoritatibus docet confirmationem esse novæ legi Sacramentum. §. 5. probat esse à baptismo distinctum. §. 6. & ultimo explicandorum, tradit Christum Dominum fuisse ejus auctorem. His breviter prælibatis, jam apparet Catechismi scopus, quem ut citius attingamus, prima parti finem imponimus.

4 Ad secundam igitur orationis partem progrediamur, ubi latius exponenda est littera textus. Quantum ad primum paragraphum, prudentissime admoneat Catechismus confirmationis naturam, vim, & dignitatem esse à pastoribus Ecclesiæ explicandam, cum plures ex fidelibus recipere illam omittant, quo videntur confirmationem habere tanquam rem inanem, & otiosam ceremoniam, non tanquam verum Ecclesia Sacramentum; quemadmodum Lutherus, Calvinus, Dallæus, aliquique novatores. Qui enim dum possunt confirmationis Sacramentum accipere, illud prætermittunt; aut turpiter ignorant ejus effectum, aut eo non indigere stulte presumunt, aut praxi saltē favere volunt hæreticis. Quod si ita est respectu illorum qui confirmationem cum possint non suscipiunt, quid dicendum de Casuistis docentibus nullum esse peccatum, nec veniale quidem, hoc Sacramentum nunquam suscipere, quamvis sit oportuni-

nitas? Sed quia Catechismus de hoc infra pertractat §. 16. & 17. ideo hic solum advertit Parochos debere populum de hoc Sacramento instruere, vel in die Pentecostes, quo alicubi, ut olim saepè, confirmatio administratur, vel alijs diebus, dum commode fieri videant.

5 Prosequitur Catechismus, & §. 2. breviter confirmationis nomen elucidat. Licit enim à veteribus appelletur *impositio manum, consignatio, spirituale signaculum, Sacramentum chrismatis, chrisma salutis, &c.* (a) Præcipue tamen dicitur *Confirmatio*, quia baptizatus, dum ab Episcopo sacro chrismate unctionitur, adhibitis solemnibus illis verbis: *Signo te signo crucis &c.*, si hanc unctionem digne suscipiat, novæ virtutis robore firmiter, atque perfectus Christi miles efficitur. Nam etsi per baptismum Christi militia adscribamur; per confirmationem majores vires accipimus ad pugnandum. Hinc baptismus respectu confirmationis, est sicut generatio respectu nativitatis, ut ait Div. Thomas, ejus verba quamvis ad aliud ab ipso tradita, huc adducere placet; conducent enim maxime ad Catechismi litteram explicandam. Sic ergo loquitur Sanct. Doct. in 4. distinct. 42. quæst. 1. art. 2. „*Duplex est nativitas. Prima est in utero, in qua id quod natum est, est adeo debile, quod non possit exponi sine periculo, & huic nativitiæ assimilatur regeneratio per baptismum. Secunda, da, est nativitas ex utero, quando id quod natum erat in utero tantum roboretur est, quod possit sine periculo exponi exterioribus, quæ nata sunt corrumperem; & huic assimilatur confirmatio, per quam homo roboratus exponitur in publicum ad confirmationem nominis Christi.“ Merito igitur hoc Sacramentum dicitur *Confirmatio*, quia per ipsum Deus confirmat quod baptizatus operatus est in nobis, & nos morte ipsa, si opus*

(a) Vid. Selvag. lib. 3. antiquit. Christianæ. cap. 6. §. 1. & alii.

opus fuerit, confirmare debemus catholicas veritates quas profitemur.

6 Tertio, & quarto paragrapho abunde probat Catechismus, confirmationem verum esse Sacramentum, adducens in primis Melchiadem Papam epist. ad Episcopos Hispanie cap. 2. Clementem epist. 4. ad Julianum; quibus addit alios Sanctissimos, & vestissimos Pontifices Urbanum, Fabianum, Eusebium, qui omnes suis decretis docent confirmationem esse verum Ecclesiae Sacramentum. Postea ad id comprobandum citat plures Patrum auctoritates, nempe Dionysii Areopagitae, lib. de Ecclesiastica hierarchia, Eusebii Caesariensis, Divi Ambrosii, & Augustini, quorum duo ultimi scripture locis utuntur ad idem propositum. Primus quidem lib. de his qui mysterii initiantur cap. 7. & lib. de Spiritu Sancto cap. 6. adducit illa Apostoli verba ad Ephes. 4. v. 30.: *Nolite contristare Spiritum Sanctum, in quo signati estis.* Alter vero lib. 1. contra litteras Petilianai Donatista cap. 104. & lib. 15. de Trinit. cap. 26. illud Psalmi 132. v. 2.: *Sicut unguentum in capite, quod descendit in barbam, barbam Aaron;* & illud Apostoli ad Romanos 5. *Caritas Dei diffusa est in cordibus nostris per Spiritum Sanctum qui datus est nobis.*

7 Antequam ultra pergamus lubet aliqua argumeta proponere, ut eorum solutione textus littera defecatur, & illustretur; quoniam teste Divo Augustino lib. de Doct. Christ. *Valde bonum est, ut quidquid contradici potest, si occurrit, refutetur, ne ibi occurrat ubi non erit qui respondeat.* Objicit ergo aliquis, Catechismus non recte probare confirmationem esse verum Ecclesiae Sacramentum. Primo: quia nullam adducit Scriptura auctoritatem, qui est praecipuus locus Theologicus, imo & unicus ad convincendos haereticos. Secundo: quia citat Melchiadem, aliosque Pontifices, & Dionysium Areopagitam, cum, qua circumferuntur, decretales Pontificum ante-Siricæ, & ope-

de Sacramento Confirmationis. 89

ra Dionysio attributa rejiciantur ab eruditis (a). Tercio denique, quia inter Sanctos Patres annumerat Eusebium Casariensem, hominem Arianum, vel saltem acerrimum fautorem Arii.

8 Sed ad singula breviter respondebimus, quantum instituti ratio postulat. Ad primam itaque dicimus Catechismum in fine paragraphi 4., ut dictum est, referre Ambrosium, & Augustinum, qui ambo tres auctioritates adducunt ex Sacra pagina, quas jam supra retulimus. Præterquam quod, etsi nullus Scriptura locus citaretur à Catechismo, traditio sola sufficeret, quamvis fremant haeretici. Hanc autem traditionem clare demonstrat Catechismus testimoniis plurium veterum scriptorum, atque Sanctorum Patrum. Nec obstat quod de aliquibus dubitent critici, aut etiam negent. Nam certo constat illa testimonia esse valde antiqua, & adhuc sub judice lis est, an sint Auctorum, quorum nomina tenent, presertim opera Dionysii dicta, quæ illius esse, per multa secula crediderunt omnes, uno excepto anonymo, quem Theodosius Presbyter à Photio laudatus confutavit. Et licet postquam Valla, & Erasmus rubra cecinerunt adversus hæc opera, maximam criticorum partem ad se traxerint, nedum ex haereticis libentissime concurrentibus, sed etiam ex catholicis; non desunt tamen plures eruditissimi viri, uti Ecclesia Cardinales Baronius, Bellarminus, Aguirre, Cozza, & Gotti: præter Arcadium, Natalem Alexandrum, Petrum Anatatum, Joannem Nicolai, Honoratum à Sancta Maria, & alios; qui pro aris, & fociis contendunt præfata opera esse genuina Divi Dionysii Areopagitæ (b).

Tom. II.

M

Quod

(a) Vid. Rupprecht tom. 1. not. hist. in Jus Canonicum tit. 2. cap. 4. §. 5. quæst. Critica pag. 146. & sequent. edit. Barcinon. Villanifo in Summa Conciliorum Hispanie tom. 1. cap. 1. & sequent. Berardi, aliisque sexenti. (b) Vid. Ferrer in Epitome Theolog. tom. 1. num. 520. pag. 292. Segura in polo critico discurs. 7. §. 2. Michael à Sancto Josepho in Bibliograph. critica tom. 2. verbo *Dionysius* pag. 173.

9 Quod si etiam nunc , tot tantisque critici emuncta naris vera videntur opera Dionysii ; quid mirum talia visa fuisse auctoribus Catechismi , præsertim tunc temporis , cum pauci essent , & velut in fide suspecti , quales erant Valla , & Erasmus , qui primi illa negaverant ? Certe , quod in Catechismo centent opera sub nomine eorum , quorum fortasse non sunt , ut dum citantur decretales Pontificum ante Siricium , Symbolum sub nomine Athanasii , opera Dionysii , & si qua sunt alia ; non ideo contemnenda est ejus auctoritas ; sicut nec contemnitur Scriptura , seu Vulgata editio , Martyrologium , Breviarium Romanum , &c. quamvis in Vulgata quedam adhuc supersunt levissima menda , vel amanuensum culpa , vel aliunde , ut sentiunt auctores gravissimi cum Natali Alexandro ; & similiter in Breviario , etiam novissime correcto , quedam inveniuntur , ut baptismus Constantini , lapsus Marcellini , & alia , qua critici valde displicant ; ut videri potest apud Eminentissimum Lambertini lib. 4. de Canonizatione Sanctorum part. 2. cap. 15. & apud alias (a). Unde ad recte judicandum de rebus historiis , & de quocumque alio , prudentia opus est , & moderata critica ; qua dum aliquibus deest , jam non critici sunt , sed hypercritici , Aristarchi , qui ut doctiores videantur , nemini parciunt , nullum librum reverentur , pro nihil irascuntur , inardescunt , Cœlum , & Acheronta commovent , quo fiunt audacissimi Sycophantæ , irrisibiles Momi , nec suam ostendunt scientiam , sed arrogantiam.

10 Hæc ideo dicta sunt , non ut opera Dionysii mordicus tueri velim , nam ego circa ipsa dubius hæ;

re;

(a) Vid. Segura in polo critico discurs. 7. §. 4. division. 1. & 2. Michaeli à Sancto Josepho in Bibliographia critica tom. 1. verbo *Biblioth. aculta concionum* pag. 515. & tom. 4. verbo *Soussia* pag. 225. Vincentius Calatayud tom. 1. prolegomen. 3. art. 1. pag. 67.

reo (a) ; sed ut vindicem Catechismi Auctores ab acri censura , qua fortasse nonnulli audaces , eos inurent , propter levia quædam , quæ nihil obsunt catholice veritati , sed eam valde confirmant. Quid enim obest , epistolas illas sub nomine Melchiadis , Clementis , Fabiani , &c. et libros sub nomine Dionysii , non esse illorum quorum nomina praferant ? Quid , quod Eusebius Casariensis favert Arianis , ut ejus , & illorum testimoniis confirmari non possit Sacramentum confirmationis jam à multis sæculis administrari ? Decretales enim illæ , licet genuinae non sint , antiquæ tamen sunt , & saltem de-

M 2

SU-

(a) Docetissimus quidam vir apprime suadebat , ut præfata opera tamquam genuinum Dionysii futurum proponerem , dicens sic à plièrcis sapientissimis Scriptoribus credi ; & aliter plurimum deprimit auctoritatem Summae Theologice Divi Thomæ , ubi Dionysius sepe laudatur. Sed neutrum mihi visum est adeo efficax , ut ejus monitus adquiescerem. Prima enim illius ratio ex plurimorum fide desanta , per totidem , vel plures alios enervatur. Nam licet , ut supra diximus , Scriptores communiter usque ad seculum XVI illa opera Dionysii esse putarent , & idem putent etiam plurimi recentiorum ; contrarium tamen sentiunt alii , nec numero , nec scientia primis inferiores , nedium acatholici , ut Casaubonus , Usserius , Cawys , Fabrius , Rivelus , Pearsonus , Scultetus , Oudinus , Blighianus , & alii ; Sed Catholici penè innumerū , Valla , Erasmus , Cajetanus , Bonna , Launois , Cliffeius , Lopus , Morinus , Dupinus , Brietus , Lequien , Echardus , Serry , Gravemoson , Amortius , aliique sexcenti ; adeo ut Pius Thomas Milante in notis ad Sextum Senesem lib. 2. Bibliotheca Sancta , verbo *Dionysius* , pag. 95. ita concludat : *Neminem aut fere neminem in presentiaturum qui cruditus , qui criticus audit , ab his negativa sententia , cui adhuc , præcūdō. Argumenta insuper quibus nec sententia nititur , non facile dissolvantur , eti ad illa respondere conati sint auctores partis oppositæ ; at rationes hinc inde traditæ dubium potius augent , quam minuant : unde tutius opinio judicium cohibere circa hujusmodi opera.*

Quin propterea Summa Divi Thomæ vilescat ; tum quia parum , aut nihil referit ad veritatem probandam , quod Dionysius fuerit illorum operum auctor , dummodo saram , & antiquam doctrinam continent ; tum quia Divus Thomas non tam frequenter ejus auctoritatem nitrif , quam hyperbolice scribit Corderius apud Seguranum in polo critico discursu 7. §. 2. num. 21. dicens : Angelicum Doctorem totam fere doctrinam Theologicam ex plurimissimo Dionysii fontibus hausisse. Nam , ut refert Vincentius Ferrerius Dominicanus Barcinonensis in accuratissima Divi Thomæ vita , (Catalano sermone edita Barcinone anno 1643. & fortasse curiosa rerum copia cum novissima Gallicana Taronii conferenda)

lib

sumta ab aliis operibus Pontificum Romanorum, ut fattetur Blonderius hæreticus, quo non parum sibi nocet, ut observavit Doujatius, apud Bibliographiam criticam Michaelis à Sancto Josepho tom. 2. verbo *Decretales* pag. 121. Eusebius etiam citatur à Catechismo, non tanquam Sanctus Paren, sed quemadmodum quandoque citantur Origenes, Tertullianus, & alii; quia non negligenda est eorum auctoritas, dum fidei dogmata probant, licet eis deficiat sanctitas. Unde si Catechismus tantum adduxisset epistolas illas, opera Dionysii, & auctoritatem Eusebii, quamvis duo priora dicantur

ap-

ib. 3. cap. 18. à pag. 349. Doctor Angelicus in Summa Theologica citat Dionysium Areopagitam 468. vicibus. Augustinum vero 2769. Hieronymum 256. Ambrosium 235. Gregorium Magnum 617. Nazianzenum 10. Nissenum 43. Originem 38. Cypriani 17. Basilium 38. Athanasiou 30. Hilarium 75. Chrysostomum 211. Leonomi Magnum 36. Isidorum 130. Boetium 110. Damascenum 280. Anselmum 31. Bedam 29. Bernardum 31. Hugone Victorioum 20. ut alios plures omittam, ibi fuse videntes. Quis si addatur Scriptura auctoritates, Conciliorum decreta, Pontificum definitions, & innunera alia testimonia cuiusvis generis Scriptorum, in quibus Sanctus Doctor fuit diligenter versatus, clare liquet, quo Divus Thomas ex Dionysio summis non confidere vigesimam partem eorum que aurea eius Summa complectitur.

In qua, (una cum Supplemento ex illius Commentariis in quartum Sententiarum deponitio ab Henrico de Gorichen, sen: de Goromico, ut probabilis opinatur Bernardus Maria de Rubeis) reperiuntur, ni fallor, 613. questiones, & 3112. articuli, quos totidem miracula vocare non dubitavit Joannes XXII. apud plures citatos ab Eminentissimo Lambertini lib. 2. de Beatificat. SS. cap. 25. num. 9. Quoniam in ea Summa, ut ait doctissimus Canus lib. 12. de locis cap. 3. *Mirabilis est contextus rerum summus questionum, & articulorum ordo, & compositio discipline incredibilis: adeo respondent extrema primis, media utique, omnia omnibus.* Simili tenet Sextus Senensis, Labbeus, Possevinus, & alii. Nec maximam ipsius laudem minuant paucula quedam ab hodiernis criticis non probata; quippe prudentiores omnes attendunt quo seculo vixerit Sanctus Doctor, qui tempore suo serviens merito philosophiam Aristote lis cum Theologia copulavit, ut sapienter ostendunt Vincentius Calata yud Presbyter Oratoni Valentini, opere cui titulus: *Dives Thomas cum Patribus, & Propositis loquatus* tom. I. prolegomen. 3. art. 3. pag. 78. & Dominicus Thomas Valfreid. Ordinis Predicatorum, in libro inscripto: *Commentarius apologeticus de usu philosophie in Theologicos Divi Thoma operibus*, edita Genue anno 1777. Sed nonne extra limitem eo, quod dicunt, extrahere oleas?

apocrypha, & tertium auctoris, dum de Arianis loquitur, suspectæ fidei; in re tamen de qua agimus, non parum valerent hæc testimonia ad ostendendum confirmationem non heri, aut nudius tertius incœpisse à fidelibus credi.

11 At vero, Catechismus, præter dictos auctores, adducit alios jam memoratos, Ambrosium, & Augustinum, de quorum sanctitate, antiquitate, eruditio ne, & veritate non dubitatur; quibus addi possunt Concilium Eliberitanum, Leodicenum, Toletanum primum, Braccarense primum, Carthaginense tertium, & quartum, Florentinum, & Tridentinum, quæ omnia docent adversus Novatianos, Arianos, Donatistas, Waldenses, Lutheranos, & Calvinistas, confirmationem esse verum Ecclesiæ Sacramentum. Quod cum ita sit, quis non miratur enormem falsitatem, ac impudentiam Calvinii dicentes lib. 4. institut. cap. 19. §. 5.: *Posterior atas, re prope oblitterata, fictitiam nescio quam Confirmationem pro Dei Sacramento posuit?* Nescium profecto esse oportet, qui tam plura, tam antiqua, tam aperta monumenta ignorat! Merito itaque dicere possumus cum Illustrissimo Cano lib. 4. de locis cap. ult. ad. 12. Calvinum aliquando videri acutum, aliquando vero tanquam sensus communis expertem, nec quidem mirum, quoniam lumen quod hæreticis inest, tenebra sunt, exceccavit enim eos malitia eorum. Sap. 2. v. 21.

12 Sed prosequamur litteram textus, ubi §. 5. truditur confirmationis, ac baptismatis differentia. Licet enim à Melchiade, (vel si mavis ab alio prisco auctore) baptisma confirmationi maxime conjunctum esse dicatur, & à multis Patribus confirmatio vocetur complementum baptismi, sicut à Divo Thoma supra citato comparatur nativitati, & baptismus generationi; est tamen maximum inter utrumque discrimen: unde ba-

baptismus , & confirmatio pro unico Sacramento accipi nequeunt . Quod optime probatur à Catechismo , tum quia qua distinctam gratiam conferunt , & constant sensibilibus signis distinctis , distincta Sacramenta esse oportet ; atqui confirmatio distinctam efficit gratiam , a baptismo ; utpote per istud renascimur , per illud roboramur ; ac insuper distincta materia , & forma conficiuntur , ut per se notum est : ergo aliud Sacramentum est baptismus , & aliud confirmatio .

13 Tum alia ratione , quam tradit etiam Divus Thomas 3. part. quast. 72. art. 9. quia scilicet dum animus in novam aliquam difficultatem incurrit , novo indiget Sacramento : quemadmodum ergo datur baptismus ad mentem fidei informandam , ita etiam oportet fidelium animos alia gratia confirmari , ut nullo paenarum , suppliciorum , mortisque periculo , aut metu , à vera fidei confessione deterreantur . Unde in baptismo , ait Eusebius Emissenus homil. de Pentecost. Regeneranur ad vitam , post baptismum confirmarum ad pugnam : in baptismo abluimur , post baptismum roboramur . Hinc in confirmatione Christiani dicuntur , perfici , consumari , roborari . Quo siebat , ut nemo perfectus Christianus censeretur antequam confirmationem accepisset , teste Cyrillo Hierosolymit . Catech. 3. quod etiam Albaspinus lib. 1. c. 24. observat ; & ideo quandam eodem Sabbato Paschatis , aut Pentecostes confirmationem statim post baptismum solemniter administrabatur , ut refert Cabasutius in notit. Ecclesiast. histor. diss. 4. n. 8. pag. 29. Quare Melchiades Pontifex , supra laudatus , utriusque Sacramenti discrimen accurata oratione persequitur , cuius verba in textu videri poterunt . Nec ullus circa hoc manet ambigendi locus post plurimum Synodorum definitionem , maxime Tridentina sess. 7. can. 1. ubi septem Sacra menta ponuntur , quod ita non esset , nisi confirmatio à baptismo distingueretur . Verum quidem est , hæc duo Sacra menta multis inter

se convenire ; in utroque enim invocatur Sanctissima Trinitas , imprimis character , adhibentur patrini , contrahitur spiritalis cognatio , nomen quandoque immutatur , &c. ; sed in multis etiam differunt : in materia , forma , ministro , & aliis ; ex quo evidenter sequitur esse Sacra menta distincta , ut asserit Catechismus .

14 Nunc inquirendum venit quisnam sit confirmationis auctor , ad exponendum sextum paragrapnum Catechismi , qui secundum ea quæ dixerat cap. 1. hujus secundæ agens de Sacra mentis in genere , in praesenti ait tradendam esse fidelibus confirmationis originem , ut hujus Sacramenti sanctitas eos magis afficiat . Pastores igitur explicare debent , Christum Dominum non solum fuisse ejus auctorem , sed etiam præcepisse chrismatis ritum , & verba , quibus in ejus administratione Catholica Ecclesia utitur , ut Fabianus Papa testatur . Plura hic possent excitari dubia , sed ne immensum crescat oratio , præcipuum Catechismi assertum aspiciamus : quod scilicet Christus Dominus confirmationem instituit . Unde opinio Alensis , & aliorum dicentium institutam esse ab Ecclesia , vel à Meldensi Concilio , non sèculo celebrato , nunc temporis sequi non debet , postquam Tridentinum sess. 7. can. 1. statuit omnia nova legis Sacra menta esse à Christo Domino instituta . Nec violenter interpretandum est de institutione mediata ; tum quia sancta Synodus sess. 21. cap. 2. solum agnoscit in Ecclesia potestatem dispensandi Sacra menta , salva illorum substantia ; tum quia Apostolus idem videtur innuere dicens : Sit nos existinet homo ut ministros Christi , & dispensatores mysteriorum Dei ; tum denique , quia quæ ab Ecclesia instituuntur , atque jubentur , non dicuntur à Christo instituta , atque præcepta , alias omnia præcepta Ecclesia essent de jure divino .

15 Fatendum tamen præfata sententiam , etsi Tridentino minime conformem , non esse hæreticam , quia ut sapienter scribit Melchior Canus lib. 5. de locis . cap.

5. quæst. 4. (a) non omnia quæ Concilia tradunt habenda sunt de fide, & oppositum reputandum hæreticum; sed solum illa, qua Patres tanquam de fide credenda esse definitiunt, & contrarium tanquam hæreticum damnant; cumque Tridentini Patres solum definierint contra Lutherum, Calvinum, & alios, omnia Sacra menta esse à Christo Domino instituta, nihil vero de immediata illorum institutione decreverint contra auctores Catholicos, quorum sententias intactas relinquere voluerunt, ut non semel testatur Pallavicinus (b); ideo hæresis nota inuri nequit qui dixerit aliquod Sacramentum fuisse vel ab Apostolis, vel ab Ecclesia institutum virtute à Christo tradita, ut de confirmatione dixerunt supra citati, & de unctione extrema Petrus Lombardus tenuis à Divo Jacobo initium accepisse. Qui cum aliunde fuerint de Ecclesia benemeriti ob pie tam, atque scientiam, humaniter sunt excusandi, sed non sequendi in his in quibus à veritatis tramite deviarunt, sicut de Cypriano inquit August. lib. 2. contra Crescon. cap. 30. ut bene ad vertit Frassen. (c)

18. Dixi illorum sententiam non esse hæreticam, quod solum intelligendum vōlo, quatenus negat confirmationem fuisse immediate institutam à Christo Domino, non quatenus asserit à Meldensi Synodo esse institutam. Primum tameisi falso, non opponitur fidei, cum nec ex Scriptura, nec ex traditione, nec aliunde manifeste constet Christum Dominum per se, & immediate instituisse hoc Sacramentum; ideoque non dicendus esset hæreticus qui ipsum ab Apostolis, facultate à Christo tradita, institutum affirmaret. Secundum autem, nempe dicere Meldense Concilium instituisse Sa-

cra-

(a) Vid. etiam Div. Thom. q. 16. de malo, art. 1. Et Cardinalis Sforzat in regali Sacerdotio lib. 3. §. 9. num. 15. (b) Vid. Pallavicin. lib. 7. hist. Trident. cap. 10. num. 6. lib. 9. cap. 10. num. 6. lib. 2. cap. 1. num. 2. & 15. (c) Vid. Claudio Frassen tom. 4. disp. proœmal. art. 1. quæst. 1. con clus. 3. num. 15. in fine pag. 46.

cramentum confirmationis, hæreticum puto, quia adversatur Scripturæ, opponitur traditioni, repugnat Conciliis, hæreticis arma ministrat, & etiam rationi naturali dissonum esse videtur. Si enim Meldense Concilium confirmationem instituit, quomodo Apostoli confirmabant, ut eorum acta nos docent? (a) Quomodo Summi Pontifices, Concilia, & vetustissimi Ecclesiae Patres, longissime ante Meldense Concilium, de confirmatione loquuntur? Nisi dicamus propheticæ fuisse loquutos. Quomodo tandem omnia alia Sacra menta fuerunt ab initio Ecclesiae instituta, hoc autem demum post octingentos quadraginta quinque annos? Cum fideles tribus prioribus sæculis, ob persecutions, magis confirmationis robore indigerent, cur usque ad Meldense Concilium non est institutum? cur non procrastinatum est usque ad tempora Antichristi, quando erit persecutio omnium maxima?

19. Sane qui dixerit hoc Sacramentum fuisse institutum in præfato Concilio, sæculo nempe nono, quod fuit saeculum ignorantiae, aperte consentiet Calvinu supra citato dicenti, posteriori ætate, re prope oblitterata, confirmationem esse inventam; & inde colligebat perfidus hæresiarcha, non esse verum Ecclesiæ Sacramentum. Utrumque autem damnatum est in Tridentino. Nec oppositum probat quod diximus ex Pallavicino, scilicet Concilium non intendisse dammare opiniones catholicorum, quia hoc intelligi debet de opinionibus illis, qua nullam connexionem habent cum hæreticorum erroribus, secus autem de aliis, qualis est quam impugnamus. Concludendum ergo est cum Catechismo, confirmationis Sacramentum institutum esse à Christo Domino; quamvis enim Deus potuerit hominibus concedere facultatem instituendi Sacra menta, id tamen prætermissit causa utilitatis fidelium, ut ait Div. Thomas 3.

N

part.

(a) Vid. Actorum 8. & 19.

part. quæst. 64. art. 4. ne scilicet in homine spem ponenter, neve diversa essent Sacraenta, ex quibus divisio in Ecclesia oriretur, sicut quondam apud illos qui dicebant: *Ego sum Pauli, ego Apollo, ego vero Cœphæ.* Quod etiam docet Augustinus tract. 5. in Joan. Quando autem instituerit Christus hoc Sacramentum, difficile assignabitur. Sed de hoc statim; jam enim satis sunt haecenam dicta pro secunda orationis parte.

20 Ad tertiam igitur devebamus, in qua hanc proponimus conclusionem: *Probabile est Christum instituisse confirmationis Sacramentum in ultima nocte Cœna, promittendo, & r̄um docendo.* Sicque probamus; tum quia tunc Dominus multoties Ecclesiæ sua promisit Spiritum Sanctum, qui hoc Sacramento erat specialiter exhibendus; tum quia tunc Salvator novum condidit testamentum, & inter primaria ejus legata hoc Sacramentum recte censeretur; tum denique quia sic asserere videtur Fabianus Pontifex à Catechismo laudatus epist. 2. dicens: *In illa die Dominus Jesus postquam cœnarvit cum discipulis, & lavavit eorum pedes, sicut & Sanctis Apostolis cum suis discipulis prædecessores nostri acceperunt, nobisque reliquerunt, Chrisma conficerre docuit.* Tunc igitur saltem materiam assignavit. Post resurrectionem autem loquens cum Apostolis de Regno Dei, verosimile admodum est eos instruxisse de ceteris ad hoc Sacramentum requisitis, promittens fore, ut eo descendaret ad fidèles Spiritus Paraclitus post ejus ascensionem ad Cœlum: unde inquit Div. Thom. 3. p. q. 72. art. 1. ad 1. Christum instituisse hoc Sacramentum non exhibendo, sed promittendo, secundum illud Joan. 16.: *Si non abierto, Paraclitus non veniet ad vos; si autem abierto, mittam eum ad vos;* & hoc ideo, quia in hoc Sacramento datur plenitudo Spiritus Sancti, quæ non erat danda, (id est non congruebat dari) ante Christi Resurrectionem, & Ascensionem, secundum illud Joannis 7.: *Non enim erat Spiritus datum, quia Jesus nondum erat glorificatus.*

Pro

Pro hac opinione videri possunt Sotus in 4. dist. 7. art. 2. Contenson tom. 3. lib. 11. part. 1. dissert. 4. cap. 2. pag. 504. Marchantius in horto Pastorum pag. 406. Frassen tom. 4. tract. 2. disput. 2. art. 1. quæst. 1. conclus. 2. num. 13. pag. 625. Gotti tom. 3. tract. 6. quæst. 2. dub. 1. num. 3. pag. 279. & alii. Pro contraria vero stant Colletus tom. 5. cap. 2. conclus. 2. pag. 24. Berti tom. 4. lib. 32. cap. 3. & alii plures, tenentes hoc Sacramentum fuisse institutum post resurrectionem Christi.

PRÆLECTIO VIII.

De venerabili Eucharistiæ Sacramento,

ad expositionem cap. 4. secundæ partis Catechismi Concilii Tridentini à §. I.
ad quintum.

I Inter omnia Ecclesiæ Sacraenta, nullum est Sanctitate præstantius, excellentia sublimius, ac veneratione dignius mirabilis Eucharistia; quam merito vocat Seraphicus Doctor (a) summum, ac excellentissimum Dei donum; quo, ut inquit Augustinus (b), Deus ipse cum sit Omnipotens, infinite sapiens, & summe dives, nec prius dare potuit, nec scivit, nec habuit; quia, ut ait Tridentina Synodus (c), Christus Dominus dum hoc Sacramentum institutus, divitias divini sui erga homines amoris velut effudit, memoriam faciens mirabilium suo-

N 2

rum.

(a) D. Bonav. ia. 4. dist. 8. p. 1. a. 1. q. 1. in resol. (b) D. August. trac. 84. in Joannem. (c) Trid. sess. 13. cap. 2.

rum. Quare recitissime illud appellat Angelicus Præceptor (*a*), miraculorum à Deo factorum, maximum. De hoc igitur tam augusto mysterio hodie tractaturus ad expositionem cap. 4. secundæ partis Catechismi Concilii Tridentini, à §. scilicet i. ad quintum; temuitatis meæ conscius, ad Deum supplex recurro, ut vires desuper largiatur Pater, &c.

2. Obtenta dicendi venia, cœlitum favore, ac Dei opitulatione confissus, exponendos aggrediar quinque priores paragraphos capitil 4. secundæ partis Catechismi Concilii Tridentini, mihi hesterno sole sortibus designatos. Ad maiorem autem perspicuitatem, & ordinem, orationem in tres partes distribuam. Prima littoram in epitome claudam. Secunda latius textum exponam. Tertia denique, nondum elapo tempore præfinito, conclusionem proponam, probabo, defendam. Utinam totum pro rei dignitate fractetur! Primam igitur exordiens partem, sic habet textus initium §. 1.: *Quemadmodum ex omnibus sacris mysteriis, &c. ita vero* desinit §. 5.: *A Christo Domino sit instituta. In* præsenti capite incipit agere Catechismus de mirabili Eucharistia Sacramento, in quo pertractando, plusquam octoginta paragraphos affert; tanta est dicendi materia! nos in præsenti solum quinque priorum summam dabimus, & expositionem. Primo ergo §. asserit Catechismus hujus Sacramenti excellentiam, & dignitatem alii esse longe maiorem. §. 2. loquitur de causa, & tempore ejus institutionis; & tribus aliis paragraphis varia nomina refert, quibus frequenter vocatur hoc Sacramentum, ut sunt: Eucharistia, Sacrificium, Communio, pacis, & caritatis Sacramentum, Vaticum, & Coena. En argumentum littera textus, & primam orationis partem.

3. Ad secundam itaque sine mora curramus, ubi la-

tius

(a) *Div. Thom. opusc. 57.*

tius discutienda est littera delibata, quæ à dignitate, & excellentia Sacramenti Eucharistie incipit. Licit autem de hoc nonnihil in exordio dictum sit; nunc ad clariorē eius intelligentiam addere placet prelationem Sacramentorum ad invicem. Quamquam igitur singula Sacra menta ab eodem Auctore Christo Domino sint instituta ad spirituale mortalium commodum, quod sufficere debet ut magno habeantur honore, & maxima sumantur religione; non tamen sunt inter se paria, ut contra Lutherum, & Calvinum declaravit Synodus Tridentina sess. 7. can. 3. & supra tradidit Catechismus agens de Sacramentis in genere cap. 1. §. 22. Sed in aliquo saltu se invicem superant, ut docet Divus Bonaventura in 4. dist. 7. dub. 3. Baptismus enim virtute superat omnia; per ipsum quippe tam ab originali, quam a cunctis personalibus culpis, & à poena reatu liberamur, Ecclesia introducimur, ac filii Dei nominarum, & sumus. Si ratione ministri attendatur dignitas Sacramenti, confirmatio, & ordo aliis sunt præferenda. Si pecuniaris aspiciatur significatio, in hoc nobilis est matrimoniū, magnum propterea ab Apostolo nuncupatum, quia mysticum Christi; & Ecclesia significat vinculum. Verum enim vero, quodnam Sacramentum excellentia, ac dignitate comparabitur Eucharistie? Cum hæc non transeunt tantum habeat sanctificandi virtutem, ut alia, sed permanenter ipsum gratiæ largitorem, & Sacramentorum Auctorem Christum Dominum vere, rea literque contineat?

4. Merito igitur Catechismus in limine præsenti capitis, plus aliis Sacramentis venerandam prædicat Eucharistiam; simulque Pastores Ecclesie monet fidelium populo jugiter explicare uberrimos gratiæ fructus ex tanti Sacramenti digna perceptione provenientes, & mala innumera quæ sequuntur indigne communicantibus. Quod Apostoli testimonio probat 1. ad Corinth. 11. vers. 30., ubi postquam declaraverit quanto illi scelere ob-

obstricti sint, qui corpus Domini non dijudicant, statim subjiciunt: *Ideo inter vos multi infirmi, & inbecilles, & dormiunt multi.* Ut ergo fideles diligenter se disponant ad dignae recipiendum hoc Sacramentum, non parum juvabit animadvertere causam, & tempus ejus institutionis; de quo mirum in modum agitur à Catechismo in textu §. 2. & infra maxime §. 70. Quantum ad primum, habemus ex Scriptura, nulla alia ratione motum fuisse amantissimum Dominum ad instituendum Eucharistiae Sacramentum, quam immenso illo amore, quo semper prosequuntur est homines; sciens enim horum jam advenisse transeundi ex hoc mundo ad Patrem, (verbis utor Evangelistarum à Catechismo citatis) *cum dilexisset suos, qui erant in mundo, in finem dilexit eos,* hoc instituens ineffabile Sacramentum.

5 Ad cuius tum utilitatem, tum congruentiam comprobandum, non abs re futurum arbitror hanc adducere rationem ex Divo Thoma de promtam, breviterque contractam (a): sicut ad vitam corporalem requiritur generatio, qua quis esse, ac vivere accipiat; & insuper fomentum, quo adquirat ipsius vita perfectionem, & corporis robur; atque etiam alimentum, quo vita subsistat, & conservetur: similiter in vita spirituali contingit. Ideoque Christus Dominus præter baptismum, quo in spiritalem vitam renascimur, & confirmationem, qua roboramur virtute muniti ex alto; instituit etiam Eucharistiam, qua suo corpore spiritualiter aleremur. Huius ratione alteram addit Catechismus §. 70. supra citato; ut scilicet haberet Ecclesia perpetuum Sacrificium, quo peccata nostra expiarerentur, & coelestis Pater, sceleribus nostris saepè graviter offensus, ab ira ad misericordiam, à justæ animadversionis severitate ad clementiam traduceretur.

6 Quantum ad tempus institutionis Eucharistie, ait

Ca-

(a) Vid. Div. Thom. 3. part. quest. 65. art. 1. in corpore.

Catechismus, Christum eam instituisse, celebrata agni Paschalis Coena. Ita clare colligitur ex cap. 26. Math. ex cap. 14. Marci; & ex cap. 22. Luca. Triplex autem potest considerari Christi Coena, ut observat Eminensissimus Lamberini, seu Benedictus XIV. lib. 1. de fest. Domini N. J. C. cap. 6. num. 34. Prima agni Paschalis. Secunda vulgaris. Tertia Eucharistica, que fuit ultima, seu finis Coenæ perfectæ. Opportunum fuisse hujus institutionis tempus, docet hic Catechismus, inquit Tridentinum sess. 13. & probat Angelicus Praeceptor 3. part. quest. 73. art. 5. tum in arguento. Sed contra, Marci auctoritate qua dicitur Christum omnia bene fecisse, tum late in corpore dicti articuli, sequentibus rationibus. Prima ex eo desumitur quod in Eucharistia continetur, Christo nimirum, qui cum esset à discipulis discessurus, pro ultimo vale seipsum eis in Sacramento reliquit: unde Auctor homiliarum sub Eusebii Emisseni nomine homilia 5. ait: „Quia corpus „assumptum ablaturus erat ab oculis, & illaturus Syde- „ribus, necesse erat ut die Coenæ, Sacramentum cor- „poris, & sanguinis sui consecraret nobis, ut colere- „tur jugiter per mysterium quod semel offerebatur in „prætium.

7 Secunda ratio est, quia sine fide passionis Christi nunquam potuit esse salus, ut docuit Catechismus 1. part. cap. 3. §. 4. loquens de secundo articulo Symboli, & convincit Divus Thomas supra citatus, illo Apostoli testimonio ad Roman. 3. vers. 25. Quem proposituit Deus propitiationem per fidem in sanguine ipsius. Sicque oportebat homines omni tempore habere memoriale aliquod dominica passionis; quod cum in veteri lege esset agnus Paschalalis, in nova illud esse voluit ipsem Christus se offerenti in Eucharistia eodem die quo agnus typicus edebatur, ut novo paschate vetus terminaretur, & veritate ipsa, umbra cessaret, juxta ea quæ canit Ecclesia in festo Corporis Christi. Ter-

tia congruentia petuit ex illius beneficij magnitudine, quod ut tenacis infixus nostris mentibus haberemus, usque ad Cœnam ultimam reservavit amantissimum Institutum. Quoniam quæ ultimo loco facta, vel dicta sunt ab amicis, hæc diutius durant, hæc profundius animo imprimuntur, hæc delentur difficultius. Quare *Saluator noster*, ait Augustinus lib. responsionum ad Januarium, quo *vehementius commendaret hujus mysterii altitudinem*, *ultimum hoc voluit infigere cordibus, & memoria discipulorum, à quibus ad passionem ingressus erat.* Hinc Sanct. Gaudentius Brixienensis Episcopus tract. 2. de Paschate ait: *Vere istud est hereditarium munus testamenti ejus novi, quod nobis ea nocte, qua tradiebat crucifendus, tanquam pignus sue præsentie dereliquit.*

8 Ex dictis rejicienda est sententia autumantium, Christum, quo mortuus est anno, pascha legale non celebrasse, sed vulgari tantum Cœna practica, Eucharistiam instituisse (a). Quam exoticam opinionem jam secundo sæculo à Martione excitatam; à Joanne Philopono Eutychianarum partium homine, sexto sæculo renovatam; undecimo suscitatam à quibusdam Græcis, quorum meminere Theophilactus, & Euthymius; non pridem à Nicolao de Villa-Gañonis, atque Hieronymo Vecchieto restauratam; amplexus est postea Cl. Bernardus Lamy Presbyter. Oratori in hormonia Evangelica anno 1689. edita, qua eruditiorum animos excitavit, seu potius in se concitatavit, nempe Tillemontii, Harduini, Witasse, Serry, Gravesonii, & aliorum fere omnium, quamvis non inficior Lamianum systema placuisse quibusdam sapientibus viris, præsertim Turnemino, atque Calmeto. Contrarium tamen videtur Scripturæ conformius, & à Patribus,

In-

(a) Vid. Bead. XIV. lib. 1. de fest. Domini cap. 6. n. 6. & Bibliog. crit. t. 3. pag. 434. verb. *Saint. Petrus post Theonam.*

Interpretibus, atque Theologis communiter propugnatur; cum quibus doctissimi Catechismi auctores optimè pro more scripserunt, Christum, celebrata cum discipulis agni paschalisi cœna, ut figura veritati, umbra corpori cederet, accepisse panem, & gratiis actis, benedixisse, &c. Nec mirum sic scripsisse qui cum alijs Patribus idem in Tridentino docuerant sess. 22. de Sacrificio Missæ cap. 1.

9 Hinc sequitur contra Græcos, Christum instituisse Eucharistiam luna decimaquarta Martii, feria 5. ad vesperam, sicutque pane azymo, ut docet alibi Catechismus; quod etiam verum esset, licet Dominus uno anticipato die Pascha Judaicum comedisset, quoniam semper erat in azymis celebrandum, iuxta Dei præceptum maxime Numerorum cap. 9. Christus igitur qui non venerat legem solvere, sed adimplere, observata lege plene; ut loquitur Angelicus Doctor (a), agnum typicum edit dum edidit Eucharistie Sacramentum. Sunt qui existiment Christum Dominum præfinita quidem legis die, Pascha cum discipulis manducasse; Judæos vero illud in diem sequentem distulisse, vel quia quando Pascha incidebat in diem Jovis, & prima dies azymorum in diem Veneris, ne duo essent continui dies festi: solemnissimum scilicet festum azymorum, & sequenti die Sabbatum; statutum erat decreto Synedrii Pascha transferre in feriam sextam, & primam diem azymorum in Sabbatum; ut sentiunt Paulus Burgensis, Jansenius Gandavensis, Maldonatus. Maduitus, & alii; vel ex transgressione legis, & corruptela, ut Petavius, Vossius, Lupus, aliquie putarunt (b). Sed salva eorum pace, nec Judæi in celebratione Paschatis defecerunt à lege, nec illud decre-

Tom. II.

O tum

(a) Vid. Div. Thom. opusc. 57. & hymn. ad vesp. offic. Corporis Christi.

(b) Vid. Milante in notis ad Sextum Senens. tom. 2. annot. 110. ad 6. pag. 802. Collet tom. 5. cap. 2. concl. 3. pag. 347. Berti, & alii.

tum Synedrii extitit unquam , nec si extitisset vitari potuissent duas festivitates . Nam translatâ prima die azymorum in Sabatum , ultima , æqua solemnis ac prima , incidisset in diem Veneris sequentis hebdomadæ , ut patet numeratione septem dierum in quibus manducanda erant azyma , ut præcipitur Levitici 23. vers. 6. Semper igitur duo festi dies sequendi erant , vel in principio , vel in fine . At de hac quæstione fortasse iterum erit sermo tercia orationis parte .

10 Nunc Catechismi litteram prosequamur , qui postquam de causa , & tempore institutionis Eucharistie egerit , §. 3. & duobus sequentibus , diversa hujus Sacramenti nomina tradit , & explicat . Quoniam sicut picturæ , divitiae , supplex , & alia ornamenta aliquicu magni Palatii bene percipi nequeunt , nisi locus ille plurium fenestrarum luce clarescat , cum pretugurio sit satis parvum foramen ; ita etiam ad mente perspicidas immensas divitias quas Dei sapientia fudit , dum magnificam ædificavit sibi domum , miscuit vinum , & apposuit mensam ; ad contemplandam , inquam , pulcherrimam supellectilem , & exprimendam excellentissima dona quæ in hoc Sacramento Christus inclusit ; non unicum nobis suffici nomen , veluti ad rem modicam indicandam , ideoque sacri Scriptores , & Ecclesiæ Patres excellentiam , & dignitatem maximu m hujus Mysterii agnoscentes , multis ipsum nominibus appellarent ; quorum aliqua periphrastica sunt , alia magis propria . Ex utrisque innumera dare possem , sed brevitas ergo , pauca tantummodo seligam , incipiendo à primis .

11 Ignatius Martyr Eucharistiam vocat : *Antidotum mortis , pharmacum immortalitatis ; Athanasius : Panem beatitudinis ; Cyprianus : Vitæ aeterna portionem ; Hieronymus : Omnum novitatum novitatem ; Augustinus : Sacramentum fidei ; Damascenus : Omnium officinam miraculorum ; Chrysologus : Æternæ vitæ cibas*

barum ; Paschasius : Arborem vitæ plantatam in medio paradisi Ecclesie ; Eligius : Letitiam totius Trinitatis ; Bernardus : Sanctum Sanctorum , Sacramentum Sacramentorum , amorem amorum , dulcedinem omnium dulcedinum ; Bonaventura : Sumnum , ac excellentissimum Dei donum ; Aquinas denique : Miraculorum à Deo factorum maximum ; ut initio dicebamus . Ad propria autem , & frequentiora nomina veniamus , quæ juxta Div. Thom. in 4. dist. 8. q. 1. art. 3. & Catechismum in textu sunt : Eucharistia ; Sacrificium ; pacis , & caritatis Sacramentum ; Vaticum ; Cena , ut alias plura omittam , quæ facile videri possunt apud Raynaudum , Gronetum , Contensonum , Natalem Alexandrum , Tournelium , Perrimezium , aliosque innumerous .

12 Dicitur in primis Eucharistia , quæ Graca dictio latine vertitur bona gratia , seu gratiarum actio ; quia cum gratia Dei sit vita aeterna , ut inquit Apostolus ad Romanos 6. vers. 23. eam expressius significat hoc Sacramentum , tanquam futuræ gloriæ pignus , quod Christus reliquit hominibus , ut eamdem vitam habeant , & abundantius habeant . Tum quia hoc Sacramentum , ut diximus supra , præter accidentalem gratiam , quæ communis est omnibus Sacramentis , continet etiam substantialem , & omnium charismatum fontem , scilicet Christum Dominum . Per ipsum quoque gratias Deo agimus , sicut fecit & Christus , dum illud instituit . Quod jam præmonuit Regius Vates Psalmi 110. ubi priusquam caneret illud stiavissimum carmen : Memoriam fecit , &c. intonuit : Confessio , & magnificientia opus ejus . Quem tunc de hoc Sacramento propheticâ fuisse loquutum , innuit Catechismus , & verba ipsa declarant . Nominatur etiam Sacrificium , quo Christus semel pro nobis oblatus in cruce , sæpe Patri offert ad remissionem peccatorum . Sed de hoc infra latius disserit Catechismus .

13 Vocatur insuper Communio , desumto verbo ex
O 2 his

his quæ dixit Apostolus 1. ad Corinth. 10. : *Calix benedictionis, cui benedicimus, nonne communio sanguinis Christi est?* Quod explicat Damascenus à Catechismo citatus, his verbis: „Hoc Sacramentum Christo „nos copulat, atque ejus carnis, & deitatis participes „eficit, nosque inter nos in eodem Christo conciliat, „ac conjungit, & veluti unum corpus coagmentat.“ Hinc dicitur quoque *Sacramentum pacis, & caritatis,* quemadmodum ejus materia, & forma declarant: panis quippe tritis tritici, vinum compressis uva granis, & Christi verba amoris plena, quibus illud sacravit, pacem, & caritatem nos apertissime docent. Idcirco vere à Catechismo dicuntur indigni nominis Christiani, qui inimicitias, odia, dissidia, discordias, exercitent, nutriti, fovent, ac seminant: cum Christus præcipiat Matth. 5. ne quis munus offerat ad altare, quin prius reconcilietur cum Ieso fratre. De quo Catechismus §. 57. hujus capituli agens de præparationibus animi ad Eucharistiam digne sumendam omnino necessariis. Et §. 17. & sequentibus cap. 14. quartæ partis, loquendo de quinta petitione orationis Dominicæ.

14. Frequenter etiam appellatur *Viaticum*, quia spiritualis est cibus, quo in hujus vitæ peregrinatione reficiuntur; & qui nobis viam pandit, ac munit ut facilius ad æternam patriam perveniamus. Cujus olim figura fuit panis ille subcinerius Elii missus, 3. Regum 19. cui Angelus ait: *Surge, comedere, grandis enim tibi restat via. Qui cum surrexisset, comedit, & bibit, & ambulavit in fortitudine cibi illius quadraginta diebus. & quadragesima noctibus usque ad montem Dei Horeb.* Quare Div. Hieronymus ad cap. 15. Matth. inquit: „Non vult eos Jesus dimittere jejunos, ne deficiant in via. Periclitatur ergo qui sine coelesti pane ad optatam mansionem pervenire festinat: unde” Angelus loquitur ad Eliam: *Surge, & manda, quia*

quia grandem viam ambulaturus es. Et Sanct. Gauden-
*tius tract. 2. in Exodum: Hoc illud est *viaticum**

nostri itineris, quo in hac vita alimur, ac nutritur,
donec ad ipsum pèrgamus de hoc sæculo recedentes. Chrysostomus quoque lib. 6. de Sacerdotio: „Alius ait, qui-
dam mihi narravit, non ille quidem ab alio edo-
ctus, sed dignus habitus, qui id & vidisset ipse, &
audisset, quod qui de vita hac migraturi sunt, si
„Mysterii hujusmodi cum pura, ac munda consciencie
tia fuerint participes, spiritum afflaturi, ab Angelis
„illorum corpora satellitum more stipantibus, propter
assumptum illud sacram, hinc recte in Coelum ab-
ducuntur.“

15. Respondebit fortasse perfidus aliquis Calvinista cum Bengelio in alia simili Chrysostomi narratione di-
cente: *Fuit qui pitaret credulitate hic peccasse Chrysostomum.* Verum nos contra hujusmodi nebulae incre-
dulitatis peccantes, nihil reponimus aliud, quam quod Nazianzenus orat. 18. num. 13. narraturus miraculum in baptismo patris sui patratum, ait: *Hunc autem ser-
monem pīs auribus commendabo; nam apud prophanas
animas nihil pulcri fidem inventire potest* (a). Licet igitur heterodoxi gravi, seu obstinato corde impie negent
miracula in favorem Christianæ Religionis patrata, &
à gravissimis ac veraeissimis auctoribus tradita; Catholici tamen omnes ea libentissime amplectuntur, quibus magis in fide firmantur. Illud itaque à Chrysosto-
mo supra relatum evidenter ostendit quantum propositum
Coeleste Viaticum Eucharistie in fine vitæ digne suscepimus. Propterea ex veteri Ecclesie instituto servi-
tri videmus, ut nemo fidelium sine hoc Sacramento &
vita excedat; quemadmodum sanctum est Nicenæ Sy-

(a) Vid. Greg. Nazian. tom. 1. orat. 18. num. 13. pag. 330. edit. Mauri-
nus anni 1775. Et Michael Angelus Giacomelius in aureo opere Div. Chrysos-
tomi de Sacerdotio è greco in italum sermonem verso, & Romæ edito
anno 1759. lib. 6. esp. 4. nota 27. in calce pagina 340.

nodi canone 13. Carthaginensis IV. canone 70. & Vassensis canone 2. Quin modo capite plectendis in Hispania denegetur, ut olim (a).

16. Vetustissimi tandem Patres, Apostoli auctoritate ducti, hoc Sacramentum aliquando *Cœna nomine vocaverunt*. Tum quia in ultima cœna fuit a Domino institutum; tum quia sub speciebus panis, & vini propinquit. Ita Tertullianus lib. de Spectaculis cap. 13. Augustinus epist. 54. alias 118. ad Januarium. Theodoretus in cap. 11. epist. 2. ad Corinth. Et Sanctus Thomas in Commentario ejusdem capituli ad illa verba Apostoli: *Convenientibus vobis in unum, non est Dominicam Cœnam manducare* (b). Hujus typus fuit *Cœna illa magna Patrisfamilias*, cuius parabolam Christus proponit Luke 14. his verbis: *Homo quidam fecit cœnam magnam, & vocavit multos, &c.* Cui Christi *Cœnæ* nequeunt comparari, nec diutinum Assueri convivium, centum octoginta diebus continuatum, ut legitur Esther 1. vers. 3.; nec splendidum Balthasaris, ubi mille optimates interfuerunt, ut habetur Danielis 5. vers. 1.; nec sumptuosum Cleopatré, in quo potum illum liquefacti lapidis immensi valoris propinavit amasio Marco Antonio, ut plures referrunt; nec *cœna illa magna Vitelio Imperatori à fratre selectissimis cibis parata*, de qua Suetonius; nec alia multa que narrant historiae.

17. Nellum, inquam, convivium, nullaque *cœna*, vel temporis duratione, vel conviviarum numero, vel eduliorum cōpia, vel dapum siuitate, comparari potest Eucharistica *Cœna*. Cum *Cœna ista duraverit jam circa decem & octo saecula*, duret etiam nunc, & sit ad finem.

(a) Vid. Sotus in 4. dist. 12. quest. 1. art. 2. Perrimezi part. 8. disser. 421. pag. 150. Benedic XIV. lib. 3. de Sacrificio Missæ cap. 20. num. 6. & alibi apud illustratore Cuniliati tract. 14. cap. 3. § 6. num. 17. pag. mihi 94. (b) Vid. Salmant. Scholast. tom. 11. tract. 23. disser. 1. proximali cap. 4. §. 3. num. 89. & sequentibus pag. 526.

finem usque sæculi duratura. Convivarum numerus caret numero, seu superat Arithmeticam; est enim multitudo ita magna, ut dinumerari nunquam possit; quoniam ibi fideles omnes intersunt, sine differentia sexus, status, aut nationis. Qui demum in ea ponitur cibus, non est panis communis, sed supersubstancialis, Coelestis, Angelicus; non caro vulgaris taurorum, ovium, aliorumve animantium; sed agni immaculati, Verbi carne induiti, seu caro Verbo unita. Potus similiter non est vinum hebetans mentem, sicut illud Noëmi, & quod terra producit; non vinum excitans luxuriam, sicut illud Holofernisi, & omne quod ex labrusci hujus mundi exprimitur; sed vinum clarificans intellectum, vinum germinans virgines, vinum tandem illius *vitis veræ*, sanguis scilicet Christi Domini. Quis talia meditando, & inconcessa fide tenendo, cessabit unquam a gratis Deo jugiter persolvendis? Nihil ergo mirum, quod stupefacti Patres, admirata Ecclesia; cernui fideles, tantum hoc Sacramentum colant, adorant, prædicent quām possint solemnissime. Solum est mirandum, quod inde iudei suunt scandalum, quin recordentur ingratii, manna typum hujus mysterii, & plura alia, que in figura continentur illis. Quod irrideant gentiles, quin advertant stulti, quam ipsi mereantur irrisione dum suum profanum Jovem in aureum imbrem, in taurum, & in alias figuræ turpes, ac ridiculas transformatum dicunt ad excellendam libidinem, & tamen velut supremum Numen adorant. Quod blasphemant hæretici quæcumque ignorant, vel non intelligunt de hoc admirabili Sacramento, quin cognoscant miseri, quam sit illis curta suppellex; quod denique reperiantur fideles, qui infidelibus deterioribus indignè communicent, quin videant coeci, judicium sibi manducare, & bibere, non dijudicantes Corpus Domini. Sed de secunda orationis parte hactenus dicta sufficient.

18. Ad tertiam igitur deveniamus, in qua probanda

da est hæc conclusio: *Christus concenenter instituit Eucharistiam luna 14. Martii ad vesperam, postquam comedit Pascha legale, quo tempore illud etiam comederunt Judæi.* Hæc conclusio jam aliquantulum probata manet ex supra dictis, & iterum probatur breviter ex Scriptura: Exodi 12. à vers. 6. usque ad 20. Levit. 23. vers. 5. Numerorum 28. v. 16. præcipitur Hebreis immolatio agni Paschalis, & azymorum usus per septem dies, incipiendo à 14. ad vesperam, quæ juxta ritum religiosum jam pertinebat ad diem 15. ideoque jam dicebatur prima dies azymorum, & Phase Domini; atqui Christus observavit hanc legem quando institutus Eucharistiam, observaruntque Judæi. Nam Matthæi 26. vers. 17. legitur: *Prima autem die azymorum accesserunt discipuli ad Jesum, dicentes: Ubi vis pareremus tibi comedere Pascha?* vers. 18. narratur Dominum mississe discipulos suos in civitatem ad quemdam ut ei dicerent: *Tempus meum prope est, apud te facio Pascha cum discipulis meis.* Vers. 19. asseritur discipulos illos Pascha paravisse: *Et fecerant, inquit, discipuli sicut constituit illis Jesus, & paraverunt Pascha.* Vers. 20. additur, facto vespero Dominum cum discipulis coenasse. Similia habentur Marci 14. vers. 12. & Lucae 22. maxime vers. 13. & sequentibus, nam vers. 15. additur Jesum inter coenandum ita: Apostolos alloquitum: *Desiderio desideravi hoc Pascha manducare vobiscum antequam patiar!* Quæ omnia, sive tempus, sive interrogationem discipulorum, sive locum, sive præparationem coenaculi, sive horam, sive verba inter coenandum prolatæ serio attendamus, clare videbimus illi descripsi coenam in qua manducabatur agnus typicus, horis pomeridianis luna 14. immolatus.

19 Probatur insuper conclusio ex Ecclesiastica traditione, quam aperte indigitant Patres Graci, atque Latini, quorum nullus negavit unquam Christum luna decima quarta Martii cum Judæis Pascha celebrasse,

quod

quod erat fundamentum Asiaticorum contendentium Pascha Christianorum, ad imitationem Christi, semper celebrandum esse luna 14. Martii, in quacumque diem incidet. Sed ob rationes alias quartadecimanos hereticos impugnarunt. Igitur saeculo secundo, quo excitata est hæc controværia, illud ab omnibus credebatur. Ne quis autem dicat nos argumento negativo uti, ex silentio Patrum; aliquos loquentes dabimus, citatis eorum locis. Origenes tract. 35. in Matth. Joan. Chrysost. homil. 81. & 82. in Matth. & 83. in Joan. & oratione 1. contra Judæos. Tertullianus lib. 4. contra Marcionem cap. 40. Ambrosius epist. 23. ad Episcopos per Emilianam constitutos. Epiphanius lib. 1. hæresi 30. Theophilactus in cap. 22. Luca, & alibi. Sed quid immoror? Inimici nostri sunt Judæos: Photius Græcorum schismaticorum Antesignanus Codice 116. refert querundam opinionem dicentium Christum non celebrasse Pascha Judæorum, illamque impugnat dicens: Ecclesia docet tunc Christum legitimum Pascha perficisse, antequam mysticam institueret Coenam. Quod longe antea jam scripserat Divus Hieronymus in cap. 25. Matth. tom. 4. pag. 128. his verbis: *Postquam typicum Pascha fuerat impletum, & agni carnes cum Apostolis comedérat, assumit panem, &c. à quo desumptum est caput: Accipite 88. de consecrat. dist. 2.* Quod confirmat Synodus Tridentina sess. 22. cap. 1. ejusque Catechismus part. 2. cap. 4. §. 2. à nobis supra exposito; & tandem idem singulis annis recitat Ecclesia in hymno ad vesperas festi Corporis Christi, ab Anglico Praeceptor mirabiliter elucubrato.

Ad ubiorem hujus conclusionis notitiam videri possunt auctores, ut Benedict. XIV. lib. 1. de fest. Domini cap. 6. num. 6. & sequent. Sandini in vitam Christi cap. 12. Perrimezzii part. 4. dissert. 239. Berti tom. 5. lib. 33. cap. 1. proposit. 3. Chignoli part. 3. tom. 8. dissert. 1. quæst. 1. & plurimi alii.

Tom. II.

P

PRÆ-